

DE CE ARE BISERICA ORTODOXĂ ATÂTEA RITUALURI?

Mulți dintre cei care asistă pentru prima dată la o slujbă a Bisericii Ortodoxe suferă un adevărat șoc cultural. Ei văd preoți îmbrăcați într-un fel de robe brodate migălos – traversând biserica și legănând un obiect care se numește “cădelniță” – oameni care își fac cruci și se închină, aud cântări arhaice, rugăciuni lungi și elaborate și nu în ultimul rând simt un parfum bogat de tămâie. Toate acestea îi pot determina să își pună întrebarea: “De ce tot acest ritual? Oare nu a condamnat Iisus ritualurile fariseilor? Cultul creștin nu ar trebui să fie ceva spontan, inspirat și condus de către Dumnezeu?” Catalogând modul de închinare al creștinilor ortodocși drept lipsit de temeuri biblice, mulți dintre vizitatori nu se mai întorc. Iar aceasta este un mare păcat, deoarece prejudecățile și ignoranța îi împiedică pe aceștia să descopere comorile spirituale pe care le ascunde cultul și modul de închinare al creștinilor ortodocși.

În cele ce urmează voi încerca să arăt că: (1) Modul ortodox de închinare este liturgic (conține anumite ritualuri) deoarece închinarea adusă lui Dumnezeu, așa cum o prezintă Biblia – atât în Vechiul cât și în Noul Testament – este una liturgică; (2) Cultul creștin a fost unul liturgic încă de la începutul istoriei Bisericii; (3) Modul de închinare non-liturgic, care este o marcă specifică Protestantismului, reprezintă o scindare de modelul istoric al cultului creștin; și (4) Modul liturgic de închinare este esențial pentru înaintarea noastră în viața spirituală.

I. Este cultul Vechiului Testament unul liturgic?

Pe muntele Sinai, Dumnezeu i-a dat lui Moise cele Zece Porunci. În plus, i-a oferit și indicații referitoare la construirea Cortului Mărturiei și a mobilierului din interiorul său (**Exod 25-27**), la confecționarea veșmintelor preoților (**Exod 28**) și la instituirea sărbătorilor religioase cu caracter ciclic, anual (**Exod 23**). Primele șapte capitole din cartea numită “Levitic” oferă indicații cu privire la diferitele sacrificii de animale ce urmau să fie aduse divinității. Mai târziu, au fost compilați o serie de Psalmi, aceștia constituindu-se în cartea oficială de cultul a Templului.

Toate aceste date, luate împreună, indică faptul că *modul în care oamenii Vechiului Testament îl slăveau pe Dumnezeu era unul liturgic.*

Ce ce este frapant în cazul cultului vechi-testamentar nu sunt neapărat ritualurile, ci mai degrabă faptul că acest cult se bazează în întregime pe revelația divină. Domnul Dumnezeu îi poruncește lui Moise:

Vezi să faci toate acestea *după modelul* care ți-a fost arătat în munte (**Exod 25:40**, a se vedea, de asemenea și **25:9, 26:30, 27:8; Levitic 7:37-8**).

Cuvintele “după modelul” înseamnă că Moise nu a elaborat modul de închinare al lui Israel din proprie inițiativă. Cultul Vechiului Testament era, așadar, unul liturgic, deoarece fusese conceput după modelul cultului divin ceresc (**Evrei 8:5**). Cuvintele “în conformitate cu modelul” constituie un avertisment împotriva unui mod de închinare creativ sau inovator. Moise a avertizat în mod special poporul lui Israel referitor la preluarea inițiativei proprii sau a atitudinii inovatoare în manifestările cultice:

Nu veți face nimic din ceea ce faceți voi acum aici, *fiecare după cum îi place lui*; căci până acum încă nu ați intrat în odihna și în moștenirea pe care v-o dă Domnul, Dumnezeul vostru. (**Deuteronom 12:8**)

Faptul că primii israeliți au luat în serios acest lucru poate fi constatat din capitolul 22 al cărții lui **Iosua**: tribul lui Ruben, a lui Gad și jumătate din tribul lui Manase au construit un altar memorial pe cealaltă parte a râului Iordan – iar celelalte triburi au echivalat acest gest cu un act de trădare.

Un alt pasaj din Vechiul Testament, utilizat adesea pentru a justifica respingerea ritualurilor religioase, este fragmentul din **Amos 5:21**. La o primă vedere, aceste versete par a justifica această atitudine, dar, citite în context, ele reprezintă de fapt un îndemn la congruența dintre manifestările exterioară și resorturile interioare ale religiozității:

Eu disprețuiesc sărbătorile voastre, și nu pot să sufăr adunările voastre de sărbătoare!

Deși îmi aduceți arderi de tot și daruri de mâncare, n-am nici o plăcere de ele; și vițeei îngrășați pe care-i aduceți ca jertfe de mulțumire, nici nu Mă uit la ei.

Depărtează de Mine vuietul cântecelor tale; nu pot suferi sunetul alăutelor tale!

Ci dreptatea să curgă ca o apă curgătoare, și neprihănirea ca un pârâu care nu seacă niciodată!

(**Amos 5:21-24**)

Respingerea de către Dumnezeu a manifestărilor cultice pline de ipocrizie este asemenea respingerii buchetului de trandafiri oferit soției de către soțul infidel – buchet adus doar pentru a potoli mânia ei. Trandafirii nu au nimic, ci ipocrizia din spatele gestului este condamnabilă. O temă similară, a necesității congruenței între gesturile rituale și sentimentele ce stau la baza lor, găsim și în **Psalmul** celebru de pocăință, scris de regele David:

De ai fi voit jertfă, Ți-aș fi dat; arderile-de-tot nu le vei binevoi.

Jertfă lui Dumnezeu: duh umilit; inima zdrobită și smerită Dumnezeu nu o va urgisi.

Fă-i bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta, Sionului, și să se zidească zidurile Ierusalimului.

Atunci vei binevoi jertfă de dreptate – prinosul și arderile-de-tot – atunci vor

pune pe altarul Tău jertfe.

(Psalmul 50 : 16-19)

Chemarea la integritate spirituală nu este, la Profeti, ceva nou; ci poate fi urmărită, de asemenea și în Levitic:

De veți aduce Domnului jertfă de mulțumire, să o aduceți de bunăvoie; (**Levitic 19:5**).

Un ecou al acestor cuvinte găsim și la profetul Isaia :

Și a zis Domnul:

– Poporul acesta se apropie de Mine cu gura și Mă cinstește cu buzele, dar *inima lui e departe de Mine*;

dar zadarnic Mă cinstește învățând porunci și învățături omenești. (**Isaia 29:13**)

Chiar dacă modul de închinare al vechilor israeliți era corect din punct de vedere liturgic, Dumnezeu și-a întors fața de la ei pentru că motivația acestui cult nu era una sinceră.

Pasajele de mai sus demonstrează faptul că religia Vechiului Testament era prin excelență liturgică. Adevărata religie a Vechiului Testament consta însă în strânsa legătură dintre modul de închinare liturgic, idealurile etice înalte și încrederea în mila lui Dumnezeu. A spune despre vechii israeliți că practicau simple ritualuri goale, lipsite de substanță, denotă mai degrabă ignoranță și necunoașterea bogățiilor spirituale și a inspirației divine ce stă la baza cultului Vechiului Testament.

Profețiile din Vechiul Testament

Profeții lui Israel au prezis venirea lui Mesia, Cel ce va mântui pe Israel și va revărsa îndurarea divină și peste celelalte neamuri. Aceste profeții își găsesc împlinirea în Persoana lui Iisus Hristos – Care a murit pe cruce pentru mântuirea lumii. Dar aceleași profeții descriu, într-o manieră asemănătoare, cultul divin al *vremurilor mesianice*.

În ultima parte a cărții profetului **Iezechiel** există o secțiune lungă (capitolele 40-48) ce descrie modul de închinare în vremurile mesianice. Atunci va fi un Templu (capitolele 40-42), altar (capitolul 43) și preoție (capitolul 44). Indicațiile referitoare la construirea altarului și la ceremoniile religioase, pe care le găsim în capitolul 43, indică faptul că modul de închinare în timpul lui Mesia este unul liturgic.

Isaia a prevăzut un nou Templu, având o nou preoție, de soriginte non-iudaică:

Ei vor vesti slava Mea printre neamuri. Și pe frații voștri de prin toate neamurile îi vor aduce prinos Domnului, pe cai și în căruțe, în lectici purtate de asini cu umbrare, în sfânta cetate a Ierusalimului, zis-a Domnul, ca și cum fiii lui Israel Mi-ar aduce Mie jertfele lor, cu cântece de psalmi în casa Domnului. Și voi lua dintre ei preoți și leviți, zice Domnul. (**Isaia 66:19b-21**)

Profeția lui Isaia: “Ei vor vesti numele meu printre neamuri” își găsește împlinirea în cuvintele lui Iisus (**Matei 28:19-20**). Harul legământului divin, limitat odată la un grup etnic (poporul evreu), este acum accesibil tuturor popoarelor. Faptul că, în epoca mesianică, închinarea adusă lui Dumnezeu va fi una de tip liturgic, poate fi dedus din aceste trimiteri la noul Templu și la noua preoție.

Proorocul **Maleahi** a vestit de asemenea faptul că Dumnezeu va fi slăvit de toate neamurile din lume – și una din

mărcile distinctive ale acestui cult va *tămâia*, împreună cu jertfele curate:

De la răsăritul soarelui până la apus s' a preamărit numele Meu printre neamuri; și'n fiecare loc i se aduce numelui Meu tămâie și jertfă curată; că mare e numele Meu printre neamuri, zice Domnul Atotțitorul (**Maleahi 1:10**).

Construcția “de la răsăritul soarelui până la apus” este o licență poetică ce descrie amploarea și extinderea adevăratului cultui oferit lui Dumnezeu de către popoarele întregii lumi în epoca mesianică. Un semn distinctiv al acestui cult va fi utilizarea *tămâierii*. Așa cum tămâia era folosită în Cortul Mărturiei din Vechiul Testament (**Exodul 30:1-10, 34-38**), tot astfel va fi utilizată și în veacul ce va veni, în epoca mesianică. Faptul că tămâia este folosită la fiecare slujbă a cultului ortodox, reprezintă o împlinire directă a profetiei lui Maleahi.

II. Exemple de închinare în Noul Testament

Pentru a înțelege atitudinea lui Iisus față de Templul iudaic, trebuie să pornim de la adevărul că El este Mesia, Cel vestit de Profeti. În El au fost împlinite profețiile Vechiului Testament. Venirea Sa a însemnat sfârșitul Vechiului Legământ și începutul unuia Nou. Atitudinea lui Iisus față de Templu a fost una pozitivă. De exemplu, după ce vindecă un om de lepră, îi poruncește celui vindecat să se arate preoților și să aducă la Templu sacrificiile prescrise de legea mozaică (**Marcu 1:40-45**). Ca un bun evreu, Iisus a respectat Sărbătorile evreiești: Paștele (**Luca 2:41, Ioan 2:23**), Sărbătoarea Corturilor (**Ioan 7:2**) și Sărbătoarea Cincizecimii (**Ioan 5:1**).

Criticile Sale dure împotriva ritualismului fariseilor, din capitolul 23 al Evangheliei după Matei, reflectă preocuparea Vechiul Testament – despre care am vorbit puțin mai sus – pentru congruența dintre ritualul exterior și atitudinea spirituală interioară. Din această cauză, Iisus folosește cuvintele profetului **Isaia (29:13)**, atunci când îi mustră pe farisei pentru raportarea lor legalistă la Vechiul Testament. Deși Iisus a afirmat în numeroase rânduri Vechiul Legământ, El era, în aceeași măsură, conștient că a venit în lume pentru a stabili o nouă legătură între om și Dumnezeu. El a prezis apusul Templului și răsăritul Bisericii atunci când le-a spus liderilor religioși evrei: “Distrugeți templul acesta, și îl voi ridica în trei zile” (**Ioan 2:19**).

Raportarea primilor creștini la Templul din Ierusalim a fost, de asemenea, una pozitivă. Templul constituia unul din locurile favorite unde aceștia se adunau. În **Faptele Apostolilor 2:46-47** citim:

Și în fiecare zi, stăruiau într-un cuget în templu și, frângând pâinea în casă, luau împreună hrana întru bucurie și întru curăția inimii. Lăudând pe Dumnezeu și având har la tot poporul.

Deși continuau să se întâlnească în Templu, se adunau de asemenea și în case, pentru a “frânge pâinea” – adică, pentru a sărbători Noul Legământ al lui Iisus Hristos în Taina Euharistiei. Cina Domnului, sau Euharistia, este punctul culminant și continuarea sistemului sacrificial al Vechiul Testament. În **Faptele Apostolilor 2:42**, Apostolul Luca descrie comuniunea primilor creștini:

Și stăruiau în învățătura apostolilor, în legătură frățească, în frângerea pâinii și în rugăciuni.

În originalul grecesc, cuvântul “rugăciuni” este articulat cu articolul hotărât și constituie un indiciu al faptului că primii creștini, la început, nu foloseau rugăciuni spontane, ci utilizau rugăciunile liturgice ale comunității iudaice. Acest lucru este întărit și de faptul că Apostolii continuau să ia parte la viața liturgică a Templului. În **Fapte 3:01** citim despre Petru și Ioan, care se îndreptau înspre Templu, pentru rugăciunea de după-amiază.

Cu adevărat elocvent este și exemplul Apostolului Pavel. Pavel, care a militat pentru Evanghelia harului și a luptat împotriva tendințelor iudaizante din Biserica primară, pare să nu aibă nici o problemă în a lua parte la anumite

ritualuri iudaice. În capitolul **21** din cartea **Faptele Apostolilor** citim faptul că Iacov și bătrânii (presbiterii) bisericii din Ierusalim, îi oferă lui Pavel următorul sfat:

Ia cu tine pe acești oameni, participă împreună cu ei la ritualurile de purificare și cheltuiește pentru ei ca să-și radă capul (**Fapte 21, 24**).

Fragmentul mai sus citat *respinge într-un mod strălucit ideea că ritualul și cultul liturgic ar fi ceva incompatibil cu creștinismul adevărat*. Fratele Domnului, Iacov, în calitate de întâi-stătător al Bisericii din Ierusalim îl îndeamnă pe Pavel să ia parte la ritualurile de purificare ale acelor bărbați și să plătească pentru ei toate cheltuielile necesare! Nu există niciun indiciu că Pavel ar fi obiectat.

În ultima carte din Biblie, în Apocalipsa, Apostolul Ioan descrie experiența răpirii sale până la cer, acolo unde a văzut închinarea cerească a îngerilor și a sfinților. Tot acolo el sesizează un Templu, având o Sfântă a Sfințelor, un altar și tămâieri (**Apocalipsa 8:3-4, 15:5-8**). Modul ceresc de închinare, așa cum îl descrie Sfântul Ioan în Apocalipsa, aduce foarte mult cu Cortul Mărturie din Vechiul Testament și cu viziunea Profetului Isaia (**Isaia 6**).

Surprinzător sau nu, Noul Testament – de la început până la ultimul paragraf – nu exclude închinarea liturgică. Noul Testament admite cult liturgic prezent în Vechiul Testament, accentuând totodată faptul că Iisus Hristos este împlinirea profețiilor și prefigurărilor din Vechiul Testament. Niciăieri Biblia nu îndeamnă la un mod de închinare lipsit de ritualuri, la un cult non-liturgic. Prin urmare, creștinii evanghelicici care doresc să onoreze învățătura Bibliei, ar trebui și ei să folosească un mod de închinare “în conformitate cu modelul” arătat de Dumnezeu – adică un cult liturgic.

III. Cultul Noului Israel

În anul 70 d.Hr. romanii distrug Templul din Ierusalim. De acum încolo, nu va mai exista niciun Templu unde să fie aduse jertfele prescrise în Levitic. Templul iudaic se poate să-și fi încetat funcția, dar cultul divin continuă și astăzi în Biserica Ortodoxă. Acest cult are la bază următoarele principii: (1) Iisus este Mesia cel promis, (2) Iisus a fost Mielul Pascal, a Cărui Jertfă, prin moarte pe Cruce, a constituit punctul culminant și împlinirea sistemului sacrificial din Vechiul Testament, și (3) prin Învierea lui Iisus, Biserica Sa constituie Israelul cel nou (Ioan 2:19).

O veche învățătură rabinică afirma că, atunci când va veni Mesia, toate sacrificiile vor fi eliminate, cu excepția unuia: *todah* sau jertfă de mulțumire:

În vremurile[mesianice] care vor veni, vor înceta toate jertfele, cu excepția *todah* – jertfă de mulțumire. Aceasta nu va înceta niciodată (Tratatul Pesikta, I)

Tocmai aceasta e semnificația Cinei Domnului. De fiecare dată când un preot ortodox stă înaintea altarului și repetă cuvintele lui Iisus: “Acest pahar este Legea cea nouă, întru Sângele Meu, care se varsă pentru voi” (**Luca 22:20**), el oferă Euharistia (sau Mulțumirea cea Mare) – care împlinește această profeție. Așadar, Liturgia (slujba principală a cultului Bisericii Ortodoxe) nu este doar un memorial simbolic, ci un banchet mesianic, îndelung anticipat de către profeți.

Cult Bisericii Ortodoxe își are rădăcinile în cultul Templului din Ierusalim. Acest lucru poate fi sesizat și în arhitectura bisericii ortodoxe. Fiecare biserică are trei secțiuni: pronaos, naos, și zona altarului; iar acestea corespund celor trei secțiuni ale Templului Mărturie: curtea, Locul Sfânt și Sfânta Sfințelor. Curtea era spațiul în care se desfășurau jertfele animale și în care era localizat bazinul de apă. În Locul Sfânt era masa pentru punerea

înainte a pâinii și altarul de tămâiere – așezat în fața unei cortine uriașe (catapeteasma) brodate cu imaginea unor heruvimi. Sfânta Sfintelor era cel mai intim areal al Templului, acolo unde se afla localizată Prezența divină (peste Chivotul Legii) și unde numai marele preot avea voie să intre.

În fiecare biserică ortodoxă, în perimetrul altarului se celebrează Euharistia și tot acolo se păstrează Evanghelia. Această rânduială trimite la Chivotul Legii din Vechiul Testament, în interiorul căruia erau păstrate Tablele Legii (cele Zece Porunci), după cum citim în **Deuteronom 10:5** și unde Marele Preot aducea ca jertfă sângele de țap și de viței (**Levitic 16**). Ca și în cazul Sfintei Sfintelor, care era delimitată de o cortină brodată cu imaginea unor heruvimi, și zona altarului unei biserici ortodoxe este demarcată de un perete împodobit cu icoane. Cultul ortodox, asemenea celui iudaic, folosește tămâia la fiecare serviciu liturgic. În mod similar, veșmintele elaborate purtat de episcopii și preoții Bisericii Ortodoxe amintesc de veșmintele lui Aaron, primul Mare Preot (Arhiereu) al evreilor (**Exod 39**).

În Noul Testament, **Scrisoarea Sfântului Apostol Pavel către Evrei** se remarcă datorită unei ample paralele între cele două legăminte: cel vechi și cel nou. Această scrisoare a fost compusă într-un moment în care Biserica primară se confruntau cu o criză teologică majoră. O parte dintre evreii recent convertiți șovăiau și se gândeau să se reîntoarcă la religia de la care au plecat. “Scrisoarea către Evrei” a fost redactată cu scopul de a-i convinge pe aceștia de superioritatea creștinismului asupra religiei mozaice. Practic, autorul susține că Noul Legământ este superior celui Vechi, deoarece Iisus Hristos este Mesia – Cel ce desăvârșește și suprimă vechiul legământ. O lectură superficială a “Scrisorii către Evrei” ar putea conduce înspre următoarea concluzie: odata cu dispariția vechiului testament, dispăre și nevoia de ritualuri și liturghie. Un text-suport adesea citat în acest sens este **Evrei 9:10**:

Acestea erau numai legiuri pământești – despre mâncăruri, despre băuturi, despre felurite spălări – și erau porunci până la vremea îndreptării (Evrei 9:10).

Totuși, o lectură atentă a contextului în care a fost scrisă această frază, arată că autorul nu exclude ritualurile și cultul liturgic din Noul Legământ. Principala preocupare a Scrisorii către Evrei este a demonstra că superioritatea noului legământ este dată de faptul că Iisus Hristos este împlinirea și realitatea prefigurărilor din Vechiul Testament.

Mai mult, autorul scrisorii presupune că modul de închinare în cadrele noului legământ este unul liturgic. Spre sfârșitul Scrisorii către Evrei există un verset pe care mulți dintre protestanți îl trec cu vederea, dar care este destul de frapant atunci când îl aducem în discuție:

Avem altar, de la care nu au dreptul să mănânce cei ce slujesc cortului. (**Evrei 13:10**).

Multe biserici protestante au în prim plan un amvon și, probabil, un pupitru pe care este așezată Biblia, dar *nici una nu are altar*. Totuși, autorul Scrisorii către Evrei – după ce scrie despre superioritatea Noului Legământ – menționează următoarele: “avem altar”. Cu alte cuvinte, Biserica Noului Testament, la începuturile sale, avea un altar, unde se aducea jertfă spirituală a Euharistiei. În mod similar, Bisericile ortodoxe au fiecare un altar. Însă nu același lucru poate fi spus și despre marea majoritate a bisericilor protestante.

Versetul de mai sus ridică o serie de întrebări despre modul de închinare al protestanților: deși au amvon în locul din care se predică, au bisericile protestante altar acolo unde este adusă jertfa euharistică? Au ele preoți (sacerdoți) care să aducă jertfă euharistică? În afară de o serie de biserici anglicane, răspunsul este negativ. Așadar, o biserică protestantă care nu posedă un altar pentru adecerea jertfei euharistice, s-a rupt de modelul

biblice și istorice de închinare.

IV. Necesitatea unei închinări adevărate

Închinarea adevărată, corectă, este imperios necesară pentru creșterea noastră spirituală. Acest adevăr este rezumat în vechiul principiu teologic *lex orandi est lex credendi*: “cultul oglindește credința” Practic, aceasta înseamnă că modul de închinare al oamenilor reflectă ceea ce cred ei despre Dumnezeu, și ceea ce cred determină modul în care ei se închină lui Dumnezeu. Irineu de Lyon, un Părinte al Bisericii din al doilea secol, scria: “Învățătura noastră este în conformitate cu Euharistia, și Euharistia, la rândul ei, oglindește învățătura noastră” (*Adv. Haer.* 4.18.5).

Aceasta înseamnă că respingerea modului liturgic de închinare are consecințe dezastruoase. Una din consecințe ar fi mutarea accentului înspre congregație (comunitatea credincioșilor), privită ca auditoriu. Slujba duminicală devine astfel un bun de larg consum, biserica locală o franciză spirituală, iar programele de rugăciune devin campanii publicitare menite să stimuleze clientela bisericii. În acest proces, cultul se transformă într-un soi de divertisment, în care oamenii sunt încurajați să aibă experiențe spirituale sau să obțină soluții spirituale, generatoare de sănătate și prosperitate. Creștinul modern, influențat de capitalism, devine un consumator. Cultul nu mai are nicio legătură cu depășirea ego-ului și purtarea crucii, ci cu dezvoltarea personală.

O altă consecință tragică a respingerii de către evanghelici a modului liturgic de închinare este neglijarea Cinei Domnului. Euharistia nu mai este centrul închinării protestante. Acesteia i s-a substituit *predica*. Dacă Biserica celebra Sfânta Împărtășanie în fiecare duminică, multe biserici protestante sărbătoresc Cina Domnului o dată pe lună sau trimestrial.

Lipsit de Liturghie, cultul duminical reflectă opiniile personale sau creativitatea pastorului (sau a comitetului pentru închinare). Fără liturghie, cultul devine vulnerabil la cultura seculară. Predica duminicală a devenit mai mult un discurs de încurajare, în genul ședintelor de team-building, în loc să fie o expunere a pasajelor biblice.

Fără Liturghie, cultul duminical devine vulnerabil la mode și tendințe, ajungând să reflecte mai degrabă cultura contemporană decât cultul divin ceresc.

A-i aduce lui Dumnezeu o închinare vrednică de El

Cineva și-ar putea pune următoarea întrebare: “De ce să facem atât caz? Oare Dumnezeu nu se uită la inima omului? Iar eu aș răspunde: “Biblia ce ne învață? Să fie oare adecvat *orice* fel de cult pe care îl aducem lui Dumnezeu?” Apostolul Petru scrie în acest sens că Biserica se constituie într-o preoție sfântă, care aduce lui Dumnezeu jertfe bine-plăcute (acceptabile, demne de El).

Apropiati-vă de El, piatra cea vie, de oameni într-adevăr neluată în seamă, dar la Dumnezeu aleasă și de preț; Și voi înșivă, ca pietre vii, zidiți-vă drept casă duhovnicească, preoție sfântă, ca să aduceți jertfe duhovnicești, *bine-plăcute* lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos; (**I Petru 2:4-5**).

Sintagma “bine-plăcute lui Dumnezeu” înseamnă că unele forme de cult sunt acceptabile, iar altele nu. Cult Vechiului Testament a fost “în conformitate cu modelul” arătat de Dumnezeu (vezi **Exod 25:9**). Iar cultul din Noul Testament și din Biserica primară a derivat din același model. Această continuitate cu modelul divin poate fi sesizată în Biserica Ortodoxă.

Istoria scrisă a [poporului lui Dumnezeu] poate fi privită și ca o confruntare între închinarea adevărată și falsă

închinare. Această confruntare a început cu Abel și Cain (**Geneza 4:3-12**), a continuat cu episodul vițelului de aur (**Exod 32**), cu Core, Datan și Abiron care au contestat autoritatea lui Moise (**Numeri 16**); din ea face parte și Ilie, care a stat împotriva preoților lui Baal pe Muntele Carmel (**I Regi 18**); Daniel și cei trei prieteni ai săi care au refuzat să se închine statuii de aur a regelui Nabucodonosor (**Daniel 3:18**), persecutarea evreilor convertiți la creștinism de către conașionalii lor (**Evrei 10:32-34**) și se încheie cu cartea Apocalipsei, în care rămășița credincioșilor se împotrivesc lui Anti-Hristos (**Apocalipsa 12-14**). Istoria cultului este asemenea unui memento sobru, care ne avertizează că modul greșit de închinare poate duce la catastrofe spirituale.

Închinarea adecvată era importantă în Vechiul Testament. Acest lucru poate fi sesizat din nemulțumirea divină față de modurile “neautorizate” de închinare: Nadab și Abiud cad morți înaintea Domnului, ca urmare a oferirii unei jertfe pe care El nu o poruncise (**Numeri 3:2-4**); Core, Datan și Abiron au fost loviți demoarte, iar 250 dintre simpatizanzii lor au fost mistuiți de foc (**Numeri 16**); regele Ozia s-a umplut de lepră în urma încercării de a oferi tămâie lui Dumnezeu – ceva ce doar preoții erau mandatați să facă (**II Cronici 26:16-21**).

Semnificația “orthodoxiei” (deoarece termenul “orthodox” desemnează doctrina corectă, dar și modul de închinare corect) sau a dreptei-slăviri a lui Dumnezeu poate fi desprinsă din dureroasa ruptură dintre Israel și Iuda. Despărțirea celor zece triburi de Iuda a culminat cu elaborarea de către Ieroboam a unor locuri alternative pentru închinare, în Dan și Betel (**I Regi 12, II Cronici 11**). Curând după aceea, calitatea cultului a scăzut, odată cu construirea unor altare de înălțimi și cu desemnarea pentru preoție a tot felul de oameni (**I Regi 12:31**). Declinul cultului lui Israel s-a accelerat odată cu adaptarea acestuia la modurile de închinare ale popoarelor din jur. Atunci când Abia, regele lui Iuda, s-a confruntat cu Ieroboam, el și-a argumentat demersul prin păstrarea formei nealterate de închinare:

Iar la noi Domnul este Dumnezeul nostru; noi nu L-am părăsit și slujbele cele către Domnul le fac preoții, care sunt dintre fiii lui Aaron și leviții, care sunt la slujba de strajă. Ei fac să se ridice în fiecare dimineață și în fiecare seară fum de arderi de tot către Domnul, cum și fum de tămâieri bine mirositoare; și așează în rânduri pâinile punerii înainte pe masa cea curată și aprind plicandrelle cele de aur și candelerele lui, ca să ardă în fiecare seară, pentru că noi păzim legea Domnului Dumnezeului nostru, iar voi L-ați părăsit. (**II Cronici – Paralipomena 13:10-11**)

Așadar, în vechiul Israel, orthodoxia rezida în a te închina corect, adecvat lui Dumnezeu. Înainte de a pronunța judecata sa prin prooroci, Dumnezeu a așteptat cu răbdare ca ei să se reunească cu confracții lor (**10-11 Osea, Amos 4-5**). Judecata lui Dumnezeu a căzut peste cele zece triburi în 722/721 î.Hr., când Sargon, regele Asiriei, a capturat Samaria, iar Regatul de nord al Israelului a dispărut din istorie. Paralela dintre Regatul de nord și Protestantism este izbitoare: ambele s-au născut din schismă și au experiat, de-alungul timpului, un declin al cultului. O mare parte a protestantismului contemporan a abandonat modul tradițional de închinare în favoarea unui “cult” contemporan.

În Evanghelia după Ioan, capitolul 4, problema “închinării adevărate” se pune în contextul bine-cunoscutului dialog dintre Iisus și femeia samarineancă, la fântana lui Iacob. Femeia îl întreabă pe Iisus de ce evreii insistă că Dumnezeu trebuie să fie adorat pe un anumit munte, în timp ce samarinenii nu pot accepta acest lucru. Răspunzând la întrebarea ei, Iisus afirmă orthodoxia închinării evreilor, în Templul din Ierusalim: “Voi vă închinați la ce nu cunoașteți; noi ne închinăm la ce cunoaștem, căci Mântuirea vine de la Iudei”. (**Ioan 4:22**), apoi prevestește încetarea vechiului legământ și venirea celui nou: “Dar vine ceasul și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr, că și Tatăl astfel de închinători își dorește.” (**Ioan 4:23**) Acest pasaj a fost adesea înțeles ca o referință la cultul inspirat de Duhul Sfânt al harismaticilor, sau la predicarea

biblică a evanghelicilor, însă o interpretare mai solidă relevă faptul că acest verset se referă la închinarea adusă Prea Sfintei Treimi: Dumnezeu Tatăl, “duhului” – Duhului Sfânt, și “adevărului” – Fiului lui Dumnezeu (cf. **Ioan 14:6, 17**).

V. De ce un mod de închinare Ortodox?

Pentru cultul ei duminical, Biserica Ortodoxă folosește Liturghia Sfântului Ioan Hrisostom, compusă în secolul al V-lea. Această compoziție liturgică a fost elaborată după modelul unor liturghii anterioare – precum cea a Sfântului Vasile (secolul al IV-lea), sau a Sfântului Iacov, care își are rădăcinile în primele secole creștine, în Biserica Ierusalimului.

Liturghia este un mediu adecvat în care se dezvoltă rugăciunile comunității și înțelegerea Scripturii. În fiecare duminică, credincioșii ortodocși mărturisesc doctrinele fundamentale ale creștinismului: Sfânta Treime, dumnezeirea lui Hristos, întruparea, moartea mântuitoare a lui Hristos pe Cruce, învierea Sa cea de a treia zi și a doua Lui venire. Liturghia nu este doar un gardian al teologiei comunității creștine, ci și un liant între congregația (comunitatea) locală și originea ei apostolică. Acest lucru se datorează faptului că modul de închinare ortodox este parte constitutivă a Tradiției. Acest lucru poate fi sesizat în **I Corinteni 11:23** atunci când Pavel scrie:

Căci eu de la Domnul am primit ceea ce v-am *transmis* și vouă: Că Domnul Iisus, în noaptea în care a fost vândut, a luat pâine și, mulțumind, a frânt și a zis: Luați, mâncați; acesta este trupul Meu care se frânge pentru voi. Aceasta să faceți spre pomenirea Mea. ”

Cuvintele “a primi” și “a transmite” se referă la Tradiție. Tradiția, asemenea Liturghiei, are funcția de a proteja sănătatea spirituală a poporului lui Dumnezeu. Împreună, ele formează baza Ortodoxiei. Așa cum am mai spus, cuvântul “orthodox” desemnează acea persoană care se închină întru adevăr, dar și pe acela care învață corect; cele două aspecte sunt inseparabile. Ceea ce stă la baza închinării întru adevăr este credința personală în Hristos. Cuvântul “liturghie”, în originalul grecesc, înseamnă “lucrarea poporului”. Liturghia nu înseamnă doar ritualuri, cântece, rugăciuni și formule de credință, ci și Duhul Sfânt Care lucrează în inimile acelor oameni care sau adunat pentru a-I aduce lui Dumnezeu închinare.

Concluzie

De ce un mod de închinare liturgic? Modul de închinare biblic este unul liturgic deoarece cultul divin din ceruri este unul liturgic (**Evrei 8:5**). Acest adevăr a fost văzut de profeții care au fost răpiți până la cer (**Isaia 6, Daniel 7, Apocalipsa 5**).

De ce este cult Bisericii ortodoxe atât de provocator? Răspunsul la această întrebare este următorul: deoarece este un lucru real, viu. Nu este ceva superficial sau elaborat ad-hoc. Modul de închinare al Bisericii ortodoxe este destinat acelor persoane care vor să-L iubească pe Dumnezeu din toată inima lor, din tot sufletul lor, din tot cugetul lor și din toate puterile lor. Lupta noastră de a-L slăvi pe Dumnezeu dezvăluie modul în care omenirea a decăzut de la slava lui Dumnezeu (**Romani 3:23**). Dorința noastră de a-L slăvi pe Dumnezeu descoperă dorința profundă a omenirii de a se reuni cu el, a stea înaintea lui și față-în-față cu El, în închinare (**Apocalipsa 22:3**).

În concluzie, am încercat să arăt că modul liturgic de închinare al Bisericii Ortodoxe este întru totul biblic. Am astfel speranța că acele persoane care participă întâia oară la o Liturghie ortodoxă vor reveni și vor încerca să învețe și să înțeleagă ce se întâmplă acolo cu adevărat. Autorul acestui text a avut nevoie de doi ani de participări

la Sfânta Liturghie înainte ca măcar să își pună problema să devină ortodox! Cult ortodox vizează atât mintea, cât și inima. Credința Bisericii Ortodoxe este cel mai bine înțeleasă în context liturgic. Liturgia duminicală este, din multe puncte de vedere, intrarea în Biserică și chiar în Împărăția Cerurilor. Și scopul ultim al Sfintei Liturghii este de a ne conduce pe toți la închinarea veșnică pe care o vom aduce Sfintei Treimi: Tatălui, Fiului și Duhul Sfânt.

Traducere: “Why [Orthodox Worship](#) is Liturgical: The Biblical Basis for Ritual in Christian Worship”
(Robert K. Arakaki)

Sursa: <http://biserica-boras.se/2011/05/de-ce-are-biserica-ortodoxa-atatea-ritualuri/>